

OSIGURATELJEVO PRAVO NA REGRES I ABANDON PRI OSIGURANJU BRODA

Marin Kružičević, dipl. pravnik
direktor Zajednice rizika
reosiguranja transporta
i kredita »Slavija Lloyd«, Zagreb

UDK 368.23
izvorni znanstveni rad

Osigurateljevo pravo na regres i pravo na ostatke osigurane stvari u slučaju potpunog gubitka, izviru iz indemnifikatorne prirode ugovora o osiguranju.

Načelo da je opseg regresnih prava koja prelaze na osiguratelja ograničen visinom isplaćene osigurnine u praksi se ostvaruju bez većih poteškoća. Međutim, ograničenje tog osigurateljeva prava u okolnostima kad osigurana vrijednost bude manja od tržišne vrijednosti osiguranog predmeta, posebice ako je riječ o valutiranoj polici, otvara mnogobrojne probleme o kojima postoje različita mišljenja.

U vezi s osigurateljevim pravom na ostatke osigurane stvari, autor ukazuje na nedorečenost Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi, osobito što se tiče zakonskih i ugovornih založnih prava na osiguranom predmetu, te nudi stanovita rješenja.

Istovremeno, pravo na regres i na ostatke je također predmet ove rasprave.

Temeljno je načelo Ugovora o osiguranju imovine, da je po pravnoj prirodi i ekonomskoj svrsi ugovor o naknadi štete. To načelo je mjera po kojoj se određuje granica između ugovora o osiguranju i opkladnog ugovora. Iz njega je izveden i zahtjev za postojanjem osiguranikova interesa na osiguranom predmetu kao bitne pretpostavke za valjanost ugovora o osiguranju. (Osiguranik može biti samo osoba koja ima ili može očekivati da će imati opravdani materijalni interes da ne nastupi osigurani slučaj. Član 690. Zakona o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi dalje ZPUP).

Vrlo važnu pravnu posljedicu takvoga poimanja ugovora o osiguranju čini osigurateljevo pravo na regres i pravo na napuštaj (abandon), odnosno ostatke osiguranoga predmeta koji je pretrpio potpuni gubitak. Lord Blackburn je to osigurateljevo pravo u slučaju Burnand — v — Rodocanachi ob-

jasnio na ovaj način: »Opće je pravno načelo (i očigledna pravičnost) da tamo gdje se radi o ugovoru o obeštećenju (svejedno da li je riječ o pomorskom, požarnom ili nekom drugom obliku ugovora o obeštećenju) pa nastupi šteta što god ograničava ili smanjuje gubitak ujedno ograničava i smanjuje i naknadu koju je osiguratelj dužan platiti, a ako je osiguratelj već platio, stvar je pravičnosti, da sve što dođe u ruke obeštećenoga s naslova smanjenja štete, pripadne osiguratelju kao kompenzacija«.

OSIGURATELJEVO PRAVO NA REGRES

Najveći broj pomorskih nezgoda je posljedica ljudske pogreške. Kad se ispune određene pretpostavke, pravni poredak daje oštećenom pravo da od osobe koja je štetu prouzročila zahtijeva njezinu naknadu. Univerzalno je pravilo prava osiguranja da isplatom štete po polici osiguranja, osiguratelj stječe pravo na naknadu ostvarenu od osobe odgovorne za štetu, naravno do visine isplaćene osigurnine.

Član 727. stav 1. ZPUP glasi:

»Isplatom naknade iz osiguranja sva prava osiguranika prema trećim osobama nastala u vezi sa štetom za koju je isplaćena naknada, prelaze na osiguratelja, ali najviše do isplaćene svote.

Prema citiranoj odredbi na osiguratelja prelaze *sva prava* koja osiguranik ima prema osobama odgovornim za štetu. Zakon međutim ograničava opseg prenesenih prava u dva pravca. Prvo ograničenje nalazimo u već navedenoj odredbi Zakona: Prava prelaze na osiguratelja najviše *do isplaćene naknade štete*. To ograničenje je i pravno logično i ekonomski opravdano. Ne bi imalo nikakva smisla da osiguranik prođe ekonomski gore zato što je ostvario naknadu iz osiguranja, a da se opet osiguratelj bezrazložno obogati na osiguranikov račun.

Zakon o PUP poznaje još jedno ograničenje prijenosa svih prava na osiguratelja. No, za njegovo potpuno razumijevanje valja nešto reći o osiguranoj vrijednosti.

Vrijednost osiguranog predmeta može u ugovoru biti određena na dva načina. Osigurana svota može biti ujedno *ugovorena vrijednost osiguranog predmeta*. To znači da su se strane dogovorile da će *osigurana svota i vrijednost osiguranog predmeta biti jednake*. Ona ih obvezuje i prema njoj se utvrđuju obveze i prava. Ni jedna se od njih kasnije ne može pozivati na činjenicu da je stvarna vrijednost osigurane stvari veća, odnosno manja od one koju su ugovorili, osim u slučajevima kad je u pitanju očita pogreška ili kad bi zbog previsoke ugovorene vrijednosti osiguranik ostvario znatan neopravdani dobitak.

Prema drugom načinu se kao vrijednost osigurane stvari uzimlje njezina vrijednost na početku osiguranja. U tom slučaju osigurana svota navedena u polici može biti ravna toj vrijednosti; može, dakako, biti viša pak će doći

do *nadosiguranja*, a može biti i niža te ćemo imati slučaj *podosiguranja*. Svaka strana u slučaju štete ima pravo zahtijevati da se utvrdi stvarna vrijednost osigurane stvari. U znanosti i praksi je neprijeporno shvaćanje da se u slučaju *podosiguranja* zapravo sam osiguranik javlja kao samoosiguratelj za razliku između osigurane svote i stvarne vrijednosti. Ako je recimo osigurana svota 8.000.000.— a stvarna vrijednost 10.000.000.— osiguranik će ostvariti naknadu samo 4/5 od nastale štete dok će 1/5 snositi sam. Ta će se proporcija primijeniti na svaku pa i najmanju štetu. Naš zakon kao podosiguranje tretira i slučaj djelomičnog osiguranja. O djelomičnom osiguranju se radi onda kad je u polici *ugovorena* vrijednost viša od osigurane svote. (Ugovorena vrijednost 10.000.000.— a osigurana svota 8.000.000.—) Iako su ekonomske posljedice u odnosu između osiguratelja i osiguranika u oba slučaja jednake ima razloga da se ta dva slučaja izdiferenciraju kao podosiguranja i djelomično osiguranje. Pita se, naime, u čemu je razlika između podosiguranja i djelomičnog osiguranja? Jednostavno u tom da je pri ugovorenoj vrijednosti proporcija između osiguranja i samoosiguranja utvrđena u trenutku zaključenja osiguranja, a pri podosiguranju će se ta proporcija znati tek pošto bude utvrđena stvarna vrijednost osigurane stvari; to je u pravilu u trenutku kada nastupi šteta. Ugovori o osiguranju se redovito zaključuju prije nego što će rizik početi teći, pa stranke ni teorijski u trenutku zaključenja ugovora ne mogu znati koja će biti stvarna vrijednost u času štete, a time ni proporciju osiguranja i samoosiguranja. Polazeći od navedenoga shvaćanja podosiguranja i djelomičnoga osiguranja ZPUP u čl. 727. stav 2. kaže:

»Ako je osigurani predmet bio podosiguran, pravo osiguranika iz stava 1. ovog člana (prema osobama odgovornim za štetu) prelaze na osiguratelja samo *razmjerno* odnosu između osigurane svote i ugovorene odnosno stvarne vrijednosti osiguranog predmeta.« U navedenim primjerima podosiguranja i djelomičnoga osiguranja na osiguratelja će prijeći 4/5 od spomenutih prava. Drugim riječima: ako nije bilo podosiguranje, odnosno ako su u polici osigurana svota i ugovorena vrijednost jednake, na osiguratelja će prijeći *sva* prava.

Pravilo je da štetnik odgovara za štetu prema vrijednosti stvari u trenutku, kad je štetu počinio. Može se dogoditi da je štetnik prouzročio potonuće osiguranog broda čija je ugovorena, odnosno stvarna vrijednost 10.000.000.— a da taj brod u trenutku štete bude procijenjen na vrijednost od 5.000.000.— odnosno 12.000.000.—.

PROCIJENJENA VRIJEDNOST 5.000.000.—

Ako nije bilo podosiguranja, odnosno djelomičnog osiguranja, *sva prava* će prijeći na osiguratelja, pa će mu u cjelini pripasti regres od 5.000.000.— Ukoliko se međutim radilo o podosiguranju za 1/5, odnosno djelomičnom osiguranju (8.000.000.— od ugovorene vrijednosti od 10.000.000.—), osiguratelju će pripasti 4/5 ostvarenog regresa, tj. 4.000.000.— dok će osiguraniku pripasti 1/5 ili 1.000.000.—.

PROCIJENJENA VRIJEDNOST 12.000.000.—

Ostvarili se regres od 12.000.000.— a nije bilo podosiguranje dotično djelomičnog osiguranja, osiguratelju će pripasti regres *do visine isplaćene štete* (uključena je, dakle, i naknada po SUE AND LABOUR klauzuli). Ako je, pak, bilo podosiguranje ili djelomično osiguranje, primijenit će se proporcija do granice naknade koju je osiguratelj isplatio.

Iz izloženoga slijedi da za proporcije između osiguranika i osiguratelja uopće nije odlučna vrijednost osigurane stvari u trenutku štete, nego činjenica da li je bilo podosiguranje, odnosno djelomično osiguranje. Time dolazimo do jedne zanimljive situacije. Uzimamo da je u sudaru uništen brod koji je bio osiguran na 10.000.000.— i da je to njegova ugovorena, odnosno stvarna vrijednost, pa se, dakle, ne radi o podosiguranju, odnosno djelomičnom osiguranju. Taj brod je mogao u trenutku štete vrijediti i 20.000.000.— ali je osoba odgovorna za sudar ograničila svoju odgovornost tako da je ostvaren regres od 10.000.000.—. Ostvareni regres će u *cjelini pripasti osiguratelju*. Osiguranik je u ovoj situaciji doista prikraćen. Ostaje mu jedino da ažurno usklađuje osigurane vrijednosti svojih brodova s njihovim tržišnim vrijednostima.

Napomenut ćemo da na isti način osigurateljevo pravo na regres uređuje i englesko pravo i praksa.

Presuda u slučaju NORTH OF ENGLAND INSURANCE ASSOCIATION — V — ARMSTRONG bila je ustanovila načelo da osiguratelj u regresnom postupku može ostvariti i zadržati za sebe i *veći iznos nego što je platio osiguraniku*. To je načelo kasnije revidirano u slučaju THE LIVINGSTONE. Osiguratelji su platili potpuni gubitak. U regresnom postupku ostvaren je veći iznos od osigurane svote. Sud je utvrdio pravo osiguratelja na regres do visine isplaćene osigurnine, a ostatak je pripao osiguraniku. (Vidi: CARVER MARINE INSURANCE st. 1195—1198).

U analizi spomenutih slučajeva Carver (opus cit. str. 1192—1197) je upozorio na bitnu razliku između abandona i regresnog prava. »Čak i kad se pokaže da abandonirana stvar ima veću vrijednost od plaćene osigurnine, osiguratelj ima pravo zadržati *sve što prodajom stvari dobiva*«, kaže Carver. Za razliku od toga, kod regresa, osiguratelj može ostvariti to pravo u svoju korist *samo do iznosa plaćene osigurnine*.

Pri ostvarivanju regresa za odnose osiguratelja i osiguranika mjerodavna je isključivo *vrijednost utvrđena u polici osiguranja*, a ne vrijednost po kojoj se ostvaruje regresno pravo. Brod HETTON je bio osiguran na 6.000.— funti. Potonuo je u sudaru isključivom krivicom broda UHLENHONLT. Tržna je vrijednost broda HETTON bila utvrđena na 9.000.— funti. Primjenom prava na ograničenje odgovornosti vlasnici UHLENHONSTA platili su regres u visini od 5.700 funti. Vlasnici HETTONA su u tužbi zahtijevali da se ostvareni regres dijeli između njih i osiguratelja u razmjeru osigurane svote (6.000.—) i tržišne vrijednosti koja je bila osnovica za regres (9.000.— funti). Sud je presudio da *regres u cijelosti pripada osiguratelju*, jer je manji od plaćene osigurnine. Carver podupire takvu presudu.

Osigurateljevo pravo na ostatke osigurane stvari, kad isplati osigurninu za potpuni gubitak je drugo pravo u funkciji smanjenja njegove obveze. Uporište toga prava je u pretpostavci, da se osiguranje uvijek provede na punu vrijednost. U takvoj pretpostavci, isplatom naknade za potpuni gubitak osiguranik biva u cijelosti namiren. Osigurateljevo pravo na ostatke stvari (abandon) je samostalno i paralelno s pravom na regres. Ta dva prava se, kumuliraju; međusobno se niti isključuju niti ograničavaju.

ZPUP i pri abandonu predviđa ograničenje prijelaza »svih prava« ako se radilo o podosiguranju ili djelomičnom osiguranju. Čini to na isti način kao i u slučaju prijelaza regresnih prava, jer su i razlozi za to ograničenje jednaki.

Član 714 stav 4. glasi:

»Ako je osigurani predmet bio podosiguran, pravo na osigurani predmet prelazi na osiguratelja prema stavu 3. ovoga člana, samo *razmjerno* odnosu između osigurane svote i ugovorene, odnosno stvarne vrijednosti osiguranog predmeta.«

Treba primijetiti da Zakon u pogledu abandona ne ograničava prelazak prava do visine isplaćene odštete. Poznat je slučaj abandona broda osigurateljima ratnih rizika. Engleski brod je bio u doba prvoga svjetskog rata zaplijenjen u Hamburgu pa je osiguranik abandonirao brod osigurateljima i naplatio osigurninu za totalos. Nakon rata, brod je bio oslobođen i osiguratelji su ga prodali za viši iznos nego su platili osiguraniku. Cijeli iznos od prodaje pripao je njima.

Može se desiti da zbog izvanredne konjunktore na tržištu, osiguratelj za abandonirani predmet ostvari *veću* cijenu nego je iznosila svota isplaćena osiguraniku za potpuni gubitak. (Naš Zakon u članu 720. predviđa pravo osiguranika da zahtijeva naknadu potpunog gubitka za osigurani predmet koji mu je privremeno oduzet, a ne bude mu vraćen u roku od 6 mjeseci. Nije ovdje mjesto za raspravu o nepreciznosti ove odredbe našega Zakona, koje zbog toga u praksi izražava nedoumice i sporove. Posve je realna mogućnost da takav predmet osiguratelj, kad mu bude vraćen, proda za cijenu koja znatno premašuje osigurninu.) Pa, ipak, će ona pripasti njemu u cjelini. Opravdanje za ovakvo stajalište zakona nalazi se u činjenici da osiguranik sam odlučuje da li će abandonirati predmet i zahtijevati naknadu potpunog gubitka, ili će se, recimo, odlučiti na popravak do visine osigurane svote. K tomu i sigurnost pravnog prometa nameće takvo rješenje.

Ako je za štetu odgovorna neka treća osoba, a isplaćena je osigurnina za potpuni gubitak, na osiguratelja će prijeći i *regresno pravo* prema trećima i pravo osiguranika na osiguranom predmetu. Tako kumulirana prenesena prava mogu rezultirati u većoj svoti od isplaćene osigurnine. Već smo izrazili mišljenje da je regresno pravo osiguratelja neovisno o pravu iz abandona, a to znači da se njegova regresna prava ne mogu umanjivati za iznos kojega eventualno ostvari prodajom abandoniranog predmeta. Ovaj postulat vrijedi za odnose između osiguranika i osiguratelja. Osoba odgovorna za štetu

ima pravo zahtijevati da se ukupno nastala šteta umanjuje za iznos neto vrijednosti ostataka. Prije najave abandona, osiguranik će u nekim slučajevima sam procijeniti da li mu je korisnije ostvariti naknadu od osiguratelja ili se upustiti u prodaju oštećenog predmeta i ostvarivanje regresnih prava prema trećima.

Složenost odnosa u trokutu: osiguranik — osiguratelj — odgovorna osoba najbolje će se vidjeti na hipotetičnom primjeru. On će ujedno pokazati delikatnost osiguranikove dileme: da li abandonirati brod osiguratelju ili ne?

Osigurani brod je oštećen u sudaru isključivo krivicom drugoga broda, tako da procijenjeni troškovi popravka prelaze tržišnu vrijednost.

Ugovorena vrijednost	10.000.000.—
Osigurana vrijednost	10.000.000.—
Tržišna vrijednost u trenutku sudara	15.000.000.—
Neto vrijednost olupine	3.000.000.—
Ostvareni regres (tržišna vrijednost umanjena za vrijednost olupine)	12.000.000.—

Odluči li se osiguranik da abandonira brod i naplati štetu iz osiguranja ostvarit će:

— osigurninu u visini osiguranja vrijednosti broda	10.000.000.—
— višak ostvarenog regresa iznad plaćene osigurnine	2.000.000.—
Ukupno	12.000.000.—

Osiguratelj će u toj pretpostavci imati ovu situaciju:

— platit će potpuni gubitak	10.000.000.—
— ostvarit će regres od	10.000.000.—
— vrijednost olupine	3.000.000.—
	13.000.000.—

Osiguratelj u toj pretpostavci ostvaruje veći prihod od plaćene osigurnine. Sudeći po konačnom rezultatu osiguranik bi bolje prošao da nije tražio naknadu od osiguratelja, nego ostvario regres od odgovorne osobe. Nevolja je međutim u tom što osiguranik mora najaviti abandon u slučaju izvedenog potpunog gubitka u roku od 2 mjeseca od dana kad je doznao za okolnosti na kojima temelji svoje pravo (Član 720. ZPUP), a tada izgledi za ostvarenje regresa mogu biti još vrlo neizvjesni, pogotovo ako je riječ o sudaru brodova. Pošto je nedvojbeno, da prava osiguratelja iz abandona nisu ograničena visinom isplaćene osigurnine, mišljenja smo da je gore spomenutu apsurdnost, koja je očigledno na štetu osiguranika, moguće riješiti na drugi način. Ako je brod osiguran prema Institutskim klauzulama, osiguranik ima pravo nakon isteka police osiguranja zahtijevati naknadu za nepopravljenu štetu. Ta naknada je u visini promijenjenih troškova popravka, ali ne pre-

ko tržišne vrijednosti neoštećenoga broda. Ona, naravno, ne može biti veća od osigurane svote, time da olupina *ostaje* osiguraniku, a upravo je olupina bila izvor neopravdane zarade osiguratelja.

PRISTUP NEKIM OTVORENIM PITANJIMA ABANDONA

Prema ZPUP prijelaz prava s osiguranika na osiguratelja nastupa u trenutku isplate osigurnine (Član 714). To pravilo vrijedi kako za stvarni tako i za izvedeni potpuni gubitak. Ovo izgleda i jasno i logično, pa ipak se ponekad javljaju nedoumice oko njegova tumačenja i praktične primjene, i to onda kad nastupe okolnosti izvedenoga potpunog gubitka.

U razvoju pomorskog osiguranja na početku smo imali samo stvarni potpuni gubitak i brod bez vijesti, što je također upućivalo na pretpostavku stvarnoga potpunog gubitka. Abandon, vezan uz takav potpuni gubitak, pokazao se kao jednostavan i praktičan institut usklađivanja interesa osiguranika i osiguratelja. Vrijednost ostataka biva posve marginalna veličina u ukupnoj naknadi štete. Razvojem se, međutim, došlo do izvedenog potpunog gubitka. U naše vrijeme je to računska operacija uspoređivanja suprotstavljenih ekonomskih veličina. Njezin je zadatak da usporedi osiguranu, odnosno stvarnu vrijednost broda s procijenjenim troškovima spasavanja i popravka. Kada se te dvije veličine izjednače ili kad je druga veća od prve, štetu se likvidira kao izvedeni potpuni gubitak.

Sve je češća pojava da zbog depresivnih vozarina, cijene starijih brodova bivaju tako niske da se približavaju njihovoj vrijednosti kao starog željeza. Ta tržišna vrijednost opet služi kao osnovica za određivanje osigurane vrijednosti. I tako se događa da brod pretrpi relativno malo oštećenje, ali zbog niske osigurane vrijednosti ipak nastupe okolnosti za izvedeni potpuni gubitak. Osiguranik će u takvom slučaju, naravno, najaviti abandon i zahtijevati naknadu potpunog gubitka. Ako se na brodu nalazi teret, osiguranik može i dalje biti u *obvezi da i nakon nezgode* nastavi započeto putovanje do odredišta, jer se nisu stekli uvjeti za frustraciju putovanja. Eto slučaja, gdje brod sa stajališta osiguranja pretrpi potpuni gubitak, a nastavlja uobičajenu komercijalnu plovidbu. Time se ostvaruju mnogobrojna pitanja u odnosu osiguranika i osiguratelja vezana uz abandon. Na žalost, o njima u zakonima o pomorskom osiguranju nema izričitih odredaba, pa odgovore valja tražiti u skladu s prirodom ugovora o osiguranju i uz pomoć analognog tumačenja.

Već je rečeno da na osiguratelja prelaze sva prava, koja osiguranik ima na osiguranom predmetu, kao i to da prijenos nastupa u trenutku isplate osigurnine.

Slijed događaja od nezgode pa do prodaje olupine biva ovaj:

1. nezgoda — protek vremena;
2. najava abandona — protek vremena;
3. isplata osigurnine — protek vremena;
4. prodaja olupine.

Mjerodavni trenutak prijelaza prava s osiguranika na osiguratelja nastupa negdje u vremenu između nezgode i prodaje olupine.

ZALOŽNA PRAVA I ABANDON

Prvo pitanje. Da li osiguranik od trenutka nezgode pa do isplate osigurarine može smanjivati svoja prava koja ima na osiguranom predmetu, ugovorima o založnom pravu ili prodajom dijela broda? To bi zapravo bio fraudulozan postupak radi ostvarivanja neopravdane imovinske koristi na teret osiguratelja. Dakako, pravni posao između osiguranika i treće osobe bio bi valjan, ali bi osiguratelj stekao pravo naknade štete zbog neizvršenja obveza iz ugovora o osiguranju.

Drugo pitanje. Što se u slučaju abandona događa s ugovornim i zakonskim založnim pravima nastalim prije nezgode? Ta se prava trećih ne gase prelaskom vlasništva broda na osiguratelja. Založna prava su, međutim, tek osiguranje za neku tražbinu koju treći imaju prema osiguraniku. Očekivati je da će osiguranik urediti svoj odnos sa založnim vjerovnicima prije prelaska vlasničkih prava na osiguratelja. Ako to ne učini, vjerovnici će svoja potraživanja namiriti iz prodaje cijene olupine. Osiguratelju tada pristoji pravo da od osiguranika zahtijeva iznos za kojega su se namirili vjerovnici i to s naslova osiguranikova bezrazložnog obogaćenja.

Treće pitanje. Kakva je pozicija zakonskih založnih prava nastalih nakon nezgode? Držimo da je ta prava potrebno razlučiti u dvije grupe: na založna prava obveze, koje su inače pokrivena kao troškovi prema polici osiguranja (založno pravo spasioca i za SUE AND LABOUR troškove) i na založna prava za druge obveze.

Založno pravo iz prve grupe teretit će osiguratelja jer rečeni troškovi idu ionako na njegov teret. Založna prava iz druge grupe imaju jednak tretman kao i ugovorna založna prava o kojima je već bilo riječi.

Mišljenja smo da je ugovor o pomorskom osiguranju zaključen pod pretpostavkom da će osigurani predmet osiguratelju biti u slučaju potpunog gubitka abandoniran bez opterećenja založnim pravima.

Četvrto pitanje. Da li brodar može iskorištavati komercijalno brod i nakon abandona, tj. prelaska prava na osiguratelja? Već je spomenut slučaj da osiguranik s jedne strane opravdano najavi abandon, a s druge strane ostaje u obvezi prema teretu da završi započeto putovanje, jer nema osnova za frustraciju toga putovanja. Obveza brodara (osiguranika) da preveze teret do odredišta je obveza ad personam, a ne ad rem. Drugim riječima, ona se osiguratelja ne tiče.

Mišljenja smo da je osiguraniku ipak dopušteno da brod iskoristi za ispunjenje svojih obveza iz ugovora o prijevozu, uz uvjet da iz toga za osiguratelja ne proizađe *nikakav ekonomski* gubitak. To praktično znači da će osiguranika teretiti svi troškovi tekućeg održavanja broda do trenutka za-

vršetka putovanja, da će rizik daljnjeg oštećenja ili gubitka broda ići na osiguranikov teret, da će osiguratelju biti dužan nadoknaditi eventualnu negativnu razliku između cijene olupine u mjestu gdje je do abandona došlo i mjesta gdje je putovanje završeno.

ZAKLJUČNA NAPOMENA

Poznato nam je da postoje i drukčija stajališta o nekim pitanjima koja smo ovdje razložili. Zastupaju ih uvaženi stručnjaci. Sigurni smo da bi njihov javni iskaz naša stručna javnost dočekala s dobrodošlicom.

S u m m a r y :

INSURER'S RIGHT TO SUBROGATION AND TO A WRECKAGE IN CASE OF ABANDONMENT

Provisions of the Yugoslav Maritime Law dealing with the insurer's rights to subrogation and to a wreckage in case of abandonment are not precise enough and may give rise to varied interpretation. On some important issues they are actually silent.

The author suggests answers to some questions arising in cases where the insured value is lower than the value on which recovery from the third party has been effected. His view is that Yugoslav law is almost identical to English law and should be interpreted in the same way.

Abandoned property may be subject to mortgagee's rights and maritime liens. These claims have preferential rank. Such payments against liabilities which are otherwise covered by the terms of the insurance policy (salvage, salvage charges, sue and labour expenses, maintenance of the abandoned ship after abandonment) should definitely stay with the insurer. For payments against other liabilities of the insured arising ex contractu before accident (mortgage etc.) the insured should compensate the insurer.